

projekt proADAS

O1: Pregled i istraživanje

Izlaz br .: 1
Vodeći partner: E-seniori
Urednica: Anaïs Fernandez, Daria Kyslitska
Razina širenja: Ograničeno na ostale sudionike programa
Status: Konačno
Datum pripreme: 28.02.2018
Verzija: 1

partneri proADAS

Organizacija	Akronim	Zemlja
Erasmus Hoge School Brussel	EHB	Belgija
Xenios Polis. Kultura, znanost i akcija	XPCSA	Grčka
Jadransko jonska euroregija Initiation des Seniors aux NTIC	AIE ESE	Hrvatska Francuska
Association E-Seniors		
Europsko sveučilište Cipar	EUC	Cipar
Diciannove Società Cooperativa	DSC	Italija
CSI Centar za socijalne inovacije LTD	CSI	Cipar

Sadržaj

Sažetak	3
1. Analiza ankete o postojećim dobrim praksama na polju digitalnog za odrasle obrazovanje u partnerskim zemljama	5
2. Analiza terenskog istraživanja (upitnika) među dionicima u zemlje partneri	10
Zaključci i preporuke	14
Reference	15

Sažetak

Projekt Erasmus + "proADAS": promicanje vještina aktivnog digitalnog starenja" financira Europske komisije, a provodi ga konzorcij partnera iz 6 europskih zemalja - Belgija, Hrvatska, Cipar, Francuska, Grčka i Italija. Projekt ProADAS usmjeren je na rješavanje jaza između starenja stanovništva i digitalne pismenosti te jačanje i jačanje dionika, stručnjaka i praktičara u području obrazovanja odraslih i cjeloživotnog učenja.

Prvi rezultat projekta - "Pregled i istraživanje" pripada preliminarnoj / temeljnoj fazi projekta. Unatoč svom znanju i informacijama, sedam partnera imaju u kontekstu predmeta projekta, također smatraju vrlo važnim ažurirati i pristupiti točnim informacijama unutar opsega projekta. Ovaj je članak početni kamen temeljac koji daje daljnje upute i uglavnom kontekstualizira sljedeće intelektualne rezultate.

Pregled i istraživanje izvode se iz dvostrukog fokusa: a) postojeće stanje zajedno s relativnim istraživanjem o prethodnim praksama dostupnim u zemljama sudionicama, b) višedimenzionalno istraživanje u odnosnim institucijama, domovima za starije i nemoćne, nevladinim organizacijama i kod pružatelja usluga osposobljavanja za starije osobe, stručnjaci za starije osobe i same starije osobe u vezi sa specifičnim potrebama i karakteristike.

Ovo se izvješće temelji na kombiniranom istraživanju i predstavlja glavne nalaze partnerskih zemalja: 1) nalazi iz ankete o dobrim praksama i 2) analiza terenskog istraživanja.

Dio 1 ovog izvješća predstavlja glavnu analizu iz ankete o dobrim praksama na polju obrazovanja odraslih u 6 partnerskih zemalja s detaljnim opisom 20 programa ili inicijativa koje pružaju različite organizacije i institucije. Te dobre prakse mogu poslužiti projektu proADAS nadahnjujući partnere svojim iskustvom i dobrim rezultatima. Projekt proADAS može donijeti dodatnu vrijednost sa svoje strane popunjavanjem nedostajućih praznina na terenu.

Dio 2 sadrži rezultate terenskog istraživanja među dionicima u partnerskim zemljama. Relevantnim dionicima (odgojitelji za odrasle, stručnjak za starije osobe, nevladine organizacije i sami stariji) dostavljen je posebno razrađeni upitnik o specifičnim potrebama, karakteristikama i zahtjevima. Kroz ovaj upitnik obuhvaćeno je ukupno 718 osoba. Ovaj dio daje pregled o profilu ispitanika, korištenju tehnologija, najvažnijim potrebama za učenjem starijih osoba i njihovom izboru metoda i alata za učenje, kao i njihovo mišljenje o glavnim preprekama u ICT učenju i najvažnijim vještinama za odgajatelje odraslih.

Konačno, ovo izvješće predlaže niz preporuka na temelju rezultata prikupljenih ovim kombiniranim istraživanjem. Ishodi i dobivene informacije koristit će se za izradu inovativnog kurikuluma.

1. Analiza istraživanja o postojećim dobrim praksama na polju digitalnog obrazovanja odraslih u partnerskim zemljama

Projektni konzorcij pažljivo je odabrao ukupno 20 dobrih praksi u području digitalnog obrazovanja odraslih. Svaka je zemlja partner odabrala između 3 i 4 primjera na temelju detaljnog istraživanja različitih vrsta resursa koje projekt proADAS može valorizirati u sljedeće dvije godine projekta. Te prakse mogu imati različite oblike kao što su programi, organizacije, alati itd.

Svaka dobra praksa predstavljena u ovom izvješću detaljno je opisana u izvješću o istraživanju koje je izradila svaka zemlja partner. Ta su se izvješća temeljila na predlošku koji su izradili E-Seniori u kojem su u prvom dijelu identificirane različite informacije o dobrim praksama: ime, datum nastanka i kratka povijest, mjesto i razina intervencije, kratki opis, glavni ciljevi, vrijednost za projekt i kontakt.

Opis svake dobre prakse detaljno je opisan po zemljama u dolje predloženim tablicama.

1) Belgija

U Belgiji su kontaktirani instituti za donošenje politike, savjetodavna vijeća, obrazovne institucije i starije organizacije kako bi se prikupile dobre prakse u odabiru 4 inicijative s inovativnim pristupom i dosegom za starije osobe.

Ime	Datum	Lokacija I Nivo	Ciljevi	Opis	Vrijednost	Kontakt
Digi-ateljee	2016	Inicijativa lokalnog vijeća i uslužnog centra u Blankenbergeu	Digitalni pristup svima u gradu Blankenberge	DIGI-HULP (pomoć starijih volontera) i DIGI-CLUB (radionice)	Stariji volonteri Besplatno i dostupno	https://digi-ateljee.weebly.com/
'iPad, da's straffe koffie' & 'Digitale hulp aan huis'	2014	Regionalni projekt - Bruges	Poboljšanje digitalnih vještina ranjivih i usamljenih starijih osoba i njihova socijalna uključenost	Učenje upotrebe iPada i podrška	Jačanje socijalne uključenosti Rješavanje problema usamljenosti	https://mediawijs.be/praktijken/ipad-das-straffe-koffie

Senior Surfers	2017	Inicijativa organizacije FEDOS za starije osobe na različitim razinama	Početak rada starijih s tabletom, od tečajeva osnovnih vještina do složenijih problema	Učenje upotrebe tableta i IT-CAFE za probleme s tabletom	Volonteri starije populacije	https://www.fedos.be/clubs/senior-surfers/
'Op stap met je smartphone/tablet' course	-	Lokalni tečaj stvoren u centru za obrazovanje odraslih sa sjedištem na Brüsselu	Učenje upotrebe pametnog telefona ili tableta izvan kuće ili izvan poznatog okruženja	Učenje korištenja IT mobilnih uređaja u gradu i trgovinama	Strukturirano okruženje škole sa certifikatom i digitalnim vještinama u svakodnevnoj praksi	https://www.cvomj.be/nl/informatica/tablets/opstapmetjetel.php

2) Hrvatska

U Hrvatskoj su tri inicijative predložene u ovom izvješću preuzete iz europskih projekata za donošenje stariji ljudi bliži novim tehnologijama.

Ime	Datum	Lokacija I Nivo	Ciljevi	Opis	Vrijednost	Kontakt
SWEEP – Selektirani otpad za EU zaštitu ekosustava	2018	Projekt na europskoj razini	Osposobljavanje starijih za korištenje digitalnih alata i tehnologija povezanih s recikliranjem / ponovnom uporabom otpada kroz model učenja	Interaktivna platforma za mrežno učenje i tečajevi za učenje	Pristup starijim osobama digitalnoj upotrebi platforme za e-učenje	secretariat@adriaticionianeuroregion.eu
SKILL-IT	2017	Projekt na europskoj razini	Rješavanje problema niske razine digitalne pismenosti i kompetencija među odraslima koji su u nepovoljnom položaju i kojima prijeti isključenje	Pružanje mrežnog alata i CD-a u obliku alata kojem se može slobodno pristupiti relevantnim dionicima	Rješavanje postojećeg jaza između starih ljudi i tehnologije	https://www.aklub.org/en/skill-it/
ELINET - Europska mreža politika opismenjanja	2014	Nacionalni projekt – Hrvatska	Poboljšanje Politike Pismenog osposobljavanja	Izrada skupa pouzdanih, ažuriranih i sveobuhvatnih izvještaja o stanju pismenosti	Cilj ELINET-a je povećati sudjelovanje, uključivanje (i jednakost) starijih ljudi	http://www.elinet.eu/fileadmin/ELINET/Redaktion/user_upload/Croatia_Long_Report.pdf

3) Cipar

Na Cipru su odabrane 3 multidisciplinarnе službe kao najbolje prakse za njegu starijih osoba u zemlji. Prvi je rehabilitacijski centar koji nudi sveobuhvatnu podršku kroničnim pacijentima s invaliditetom, uključujući specijalizirane potrebe poput umjetnog hranjenja, mehaničke ventilacije i njege rana / opekline i sanacije čira. Druga je moderna usluga uz pomoć života koja omogućava uključivanje obitelji svakog pacijenta u individualizirani plan skrbi, uključujući značajne mogućnosti za socijalnu interakciju i integraciju. Konačno, treća i posljednja izabrana opcija odnosi se na jedinu hospicijsku uslugu kompatibilnu s NHS-om na Cipru, koja djeluje na inicijativu nevladine organizacije koja je u osnovi volonterska organizacija koja se sastoji od aktivnih građana i zdravstvenih radnika koji pokrivaju vrlo ruralni i zabačeni dio otoka.

Ime	Datum	Lokacija I Nivo	Ciljevi	Opis	Vrijednost	Kontakt
“Saint John Lampadistis” Rehabilitation & Physiotherapy Centre	1994	Centar lociran u Anglantziji, blizu Nicosije	Pružanje specijaliziranih usluga u Centru za rehabilitaciju, bilo kao stacionarni ili izvanbolnički	Profesionalci pomažu pacijentima kojima je potreban medicinski nadzor ili njega, terapija i fizička rehabilitacija	PROADAS će koristiti centar kao izvor provjere za pilot testiranje svojih alata za osposobljavanje njegovatelja i profesionalaca	http://lambadistis.com/
Storgi Health Care ltd	1999	Projekt na lokalnoj razini u Nicosiji	Nudi medicinski pregled, njegu, specijaliziranu prehranu, fizioterapiju, art terapiju, muzičku terapiju	Pružatelj zdravstvenih usluga s naglaskom na potrebe starijih osoba	Razvoj preporuka i standarda za jedinstvenu njegu u mreži	storgi@cytanet.com.cy
The Friends’ Hospice Paphos	-	Filantropska organizacija na nacionalnoj razini	Korištenje tehnoloških uređaja za komunikaciju s drugima na istom polju	Uspostava prikladne grupe vršnjaka		

4) Francuska

U Francuskoj su odabrane 4 dobre prakse među nevladinim organizacijama koje rade na polju obrazovanja odraslih i predlažu digitalnu pomoć ranjivim ili izoliranim osobama s poseban fokus na međugeneracijski pristup.

Ime	Datum	Lokacija I Nivo	Ciljevi	Opis	Vrijednost	Kontakt
Emmaüs Connect	2013	Projekt na nacionalnoj razini	Osiguravanje da digitalna tehnologija također koristi ranjivijoj populaciji ljudi	Dizajn obrazovnih resursa i ponuda digitalnih radionica	Podržati ranjiviju populaciju ljudi čineći digitalne usluge dostupnima svima	https://emmaus-connect.org/
Les Astroliens	2015	Lokalna razina u urbanom području (Pariz) i ruralnom području (Yvetot)	Pomoć ranjivim starijim osobama za otkrivanje digitalne tehnologije uz međugeneracijsku podršku	Organizacija udružuje volontiranje mladih učenika sa starijim osobama kod kuće	Međugeneracijska inspiracija za projekt ProADAS	http://astroliens.strikingly.com/
Geekzie	2017	Projekt na nacionalnoj razini	Promicanje digitalne uključenosti i ponovno otkrivanje pomoći u kući	Nastava se odvija u rezidenciji starijih osoba s mladima	Vrijedan primjer tijekom stvaranja sveobuhvatnog i međugeneracijskog sadržaja	http://www.geekzie.fr/
E-Seniors	2005	Lokalna razina – Paris	Borba protiv digitalne isključenosti nudeći ICT treninge starijim osobama	Pružanje tečajeva ICT-a na različite teme uz suradnju socijalnih centara i gradske vijećnice	Pružanje informatičkog znanja starijim osobama i isključenom stanovništvu	http://e-seniors.asso.fr/

5) Grčka

U Grčkoj nekoliko institucija promovira programe za osposobljavanje starijih građana steknu digitalne vještine i da poboljšaju kvalitetu života.

Ime	Datum	Lokacija I Nivo	Ciljevi	Opis	Vrijednost	Kontakt
50+Hellas	2015	Projekt na lokalnoj razini – Atena	Aktiviranje ljudi starijih od 50 godina na socijalnoj, ekonomskoj, kulturnoj i obrazovnoj razini	Programi za informiranje, podizanje svijesti i obrazovanje starijih osoba	Iskustvo i trening tvrtke 50+Hellas u programima vezanim uz aktivno starenje i vještine digitalnog starenja	https://www.50plus.gr/en/
Koi.S.P.E. "Faros"	2006	Projekt na lokalnoj razini – Patras	Razvijanje poslovnih aktivnosti za poboljšanje kvalitete života osoba s mentalnim problemima i promicanje socijalne integracije	Sudjelovanje u programima i aktivnostima o zapošljavanju osoba s psihosocijalnim problemima i u transnacionalnim programima	Iskustvo u europskim programima i uključenost u područja aktivnog starenja i digitalne pismenosti	https://www.koispe-faros.gr/
Athens Network of Collaborating Experts (ANCE)	1996	Projekt na nacionalnoj razini	Podizanje svijesti građana EU o problemima zemalja u razvoju i borba protiv socijalne isključenosti	Promicanje socijalne i psihološke dobrobiti starijih i poboljšanje njihovih digitalnih vještina	Jedna od najvažnijih organizacija koja promiče istraživanje i inovacije	http://www.ance-hellas.org/

6) Italija

U Italiji su odabrane tri (3) dobre prakse koje predstavljaju različite kontekste / metode na temu. Prvi je projekt razvoja predgrađa velikog grada poput Torina. Druga je lokalna verzija (na provincijskom nivou) projekta koji provodi organizacija s nacionalnim dimenzijama (jedan od umirovljeničkih sindikata). Treću provodi zaklada koja djeluje na nacionalnoj i također međunarodnoj razini s različitim projektima i koja je teritorijalno neovisna.

Ime	Datum	Lokacija I Nivo	Ciljevi	Opis	Vrijednost	Kontakt
Zenith Cooperativa Sociale – Prometeo: Internauti	2016	Lokalni project razvijen u Torinu	Učenje digitalnih vještina kroz međugeneracijsku razmjenu	Podrška manjinskim i ugroženim skupinama stanovnika gradske periferije	Razmjena među generacijama na lokalnom levelu	https://www.cooperativazenith.it/index.php/prometeo/
SPI-CGIL Se non sai non sei	2006	Lokalna podružnica sindikalnog tijela	Stvaranje računalnih laboratorija za starije osobe + radionice pametnih telefona	Računalni laboratoriji za starije osobe omogućava skupinama starijih osoba pristup nekim osnovnim informatičkim postupcima	Besplatan pristup internet uslugama	http://www.senonsainonsei.org/
Fondazione Mondo Digitale	2001	Različite razine intervencija u Italiji i inozemstvu	Promicanje razmjene ljudskog znanja, socijalnih inovacija i socijalne uključenosti	Model međugene- racijskog učenja	Besplatna izrada kompleta za digitalnu pismenost	http://www.mondodigitale.org/en

Konačno, inicijative predložene u ovoj analizi dolaze od različitih organizacija, institucija ili projekata koji uključuju starije ljude i rade na različitim poljima kao što su skrb o starijim osobama, obrazovanje odraslih ili socijalne inovacije i uključivanje. Iskustva stečena u europskim projektima, raznovrsnim programima javnih, privatnih ili nevladinih organizacija daju zanimljiv pregled stanja u Europi i koristit će provedbi projekta proADAS.

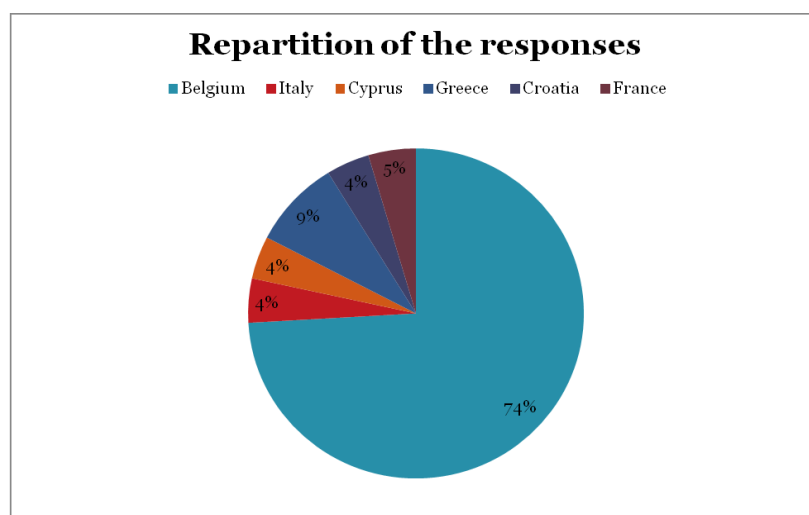
2. Analiza terenskog istraživanja (upitnika) među dionicima u partnerskim zemljama

Paralelno s anketama provedenim u svim partnerskim županijama, u svim je zemljama provedeno terensko istraživanje radi razumijevanja glavnih razloga razlika između starijih osoba i novih tehnologija. Ovaj je upitnik distribuiran među dionicima uključenim u skrb o starijim osobama, obrazovanju odraslih, kao i samim starijim osobama kako bi prikupio potrebe, motive, interese, prepreke, iskustva ili očekivanja starijih osoba prema učenju novih tehnologija.

1) Odgovori po zemljama

Zemlje	Broj ispitanika
Belgija	532
Italija	31
Cipar	30
Grčka	62
Hrvatska	30
Francuska	33
UKUPNO 718	

Tablica koja sažima broj ispitanika u partnerskim zemljama

Preraspodjela odgovora u postocima po zemljama

Ukupno je 718 ispitanika odgovorilo na upitnik predložen u 6 partnerskih zemalja u Europi. Međutim, 74% ispitanika nalazi se u Belgiji, dok su ostale zemlje

imaju oko 30 do 60 odgovora. Grčka predstavlja drugu najzastupljeniju državu sa 9% ispitanika slijede Francuska, Cipar, Hrvatska i Italija.

2) Podjela spolova

Što se tiče spolne podjele ispitanika, postoci su prilično dobro uravnoteženi. Postotak žena veći je u Hrvatskoj (60%) i u Grčkoj (63,9%), dok je u ostalim zemljama taj postotak između 51 i 54%.

Zemlje	Muškarci%	Žene%
Belgija	50,2%	49,8%
Italija	45,2%	54,8%
Cipar	46,7%	53,3%
Grčka	37,1%	63,9%
Hrvatska	40%	60%
Francuska	48,5%	51,5%

Tablica spolne podjele po zemljama

3) Preraspodjela dobi

Nadalje, dob ispitanika varira od zemlje do zemlje. U Belgiji je većina ispitanika u dobi između 65 i 75 godina, a u Italiji oko 68 godina. I u Francuskoj je velika većina ispitanika starijih od 60 godina. Prosječna dob u Hrvatskoj je 53,6 godina. U Grčkoj je najzastupljenija dobna skupina stara od 40 do 60 godina s 85,5% od ukupnog broja ispitanika. Na Cipru je najveća dobna skupina sa 76,7% ispitanika stara između 20 i 29 godina.

4) Trenutna situacija

U Italiji, Francuskoj i Belgiji većina ispitanika već je u mirovini, dok su u ostalim zemljama poput Cipra i Grčke ispitanici uglavnom još uvijek zaposleni na određeno vrijeme ili na puno radno vrijeme. U Grčkoj zaposleni s punim radnim vremenom predstavljaju oko 73% ispitanika, a na Cipru 53%. Nepuno zaposleni ljudi značajni su na Cipru i u Hrvatskoj s 36% od ukupnog broja ispitanika u njihovim zemljama.

5) Odnos s digitalnim alatima

Na pitanje „Koju vrstu tehnoloških uređaja i koliko često koristite?“, Većina ispitanika u svim zemljama svakodnevno koristi prijenosna računala i pametne telefone, dok tableti nisu previše popularni (osim u Hrvatskoj). To je relevantno u zemljama u kojima su ispitanici mlađi, kao i u zemljama u kojima je prosječna dob veća. Za redovitu komunikaciju

bez obzira na dob, svi koriste iste uređaje, što znači da čak i stariji ljudi danas imaju interes koristiti te alate.

Vještine učenja	Zemlje
Osnovne informatičke vještine	BE, IT, FR, CY, GR, CRO
Internet	BE, IT, FR, CY, GR, CRO
E-pošta	BE, IT, FR, CY, CRO
Komunikacija putem digitalnih alata	IT, FR, CY
Društvene mreže	CRO
Uređivanje fotografija i video zapisa	
E-uprava	
Internetska kupovina	CRO
Internetsko bankarstvo	BE, CRO
E-zdravstvene usluge	IT, GR

Tablica koja sažima vještine učenja po zemljama

Na pitanje „koje su najviše tražene / goruće potrebe starijih osoba za učenjem novih tehnologija u vašoj zemlji?“, Ispitanici iz svih zemalja slažu se u činjenici da su učenje osnovnih informatičkih vještina i učenje korištenja Interneta najprikladnije za starije osobe. Treća najcjenjenija vještina učenja je kako poslati e-poštu. Ova je vještina podcrtana u gotovo svim zemljama, osim u Grčkoj. Uređivanje fotografija i videozapisa kao i e-administracija smatraju se manje popularnima. Zbog velikog broja još uvijek zaposlenih osoba, ispitanici u Hrvatskoj ističu zanimanje za društvene mreže, internetsku kupnju i vještine internetskog bankarstva. Za usluge e-zdravstva podvučene su kao najvažnije u nekoliko zemalja, posebno u Grčkoj i Italiji.

6) Metode učenja

Što se tiče poželjnih metoda učenja, bez obzira na dob ili trenutnu profesionalnu situaciju, svi ispitanici cijene učenje licem u lice u grupi. Također, drugom najpopularnijom kategorijom smatraju se pojedinačne lekcije licem u lice u Belgiji, Francuskoj, Cipru i Hrvatskoj. I stariji i još uvijek aktivni sudionici također cijene učenje uz pomoć obitelji ili prijatelja. Konačno, možemo primijetiti da se e-učenje kao i učenje od vršnjaka ne smatraju relevantnim metodama učenja.

7) Omiljeni formati

Sve se zemlje slažu oko činjenice da stariji moraju učiti putem tradicionalnih formata poput priručnika, priručnika i smjernica za bolje učenje IKT-a. Zapravo, stariji radije imaju priručnik s didaktičkim alatima i slikama za bolje razumijevanje i vizualizaciju sadržaja. Što se tiče digitalnih formata, mišljenja su podijeljena. Video i audio datoteke su vrlo cijenjene u većini

partnerskih zemalja. Tutorijali su istaknuti kao dobar format učenja ICT-a u Francuskoj, Cipru, Italiji i Hrvatskoj. Ipak, PPT formati kao i e-knjige nisu previše popularni u svim zemljama. Što se tiče interaktivnih formata, Hrvatska, Cipar i Grčka slažu se oko učinkovitosti platformi za e-učenje. U tim je zemljama, kao što je ranije istaknuto, velik broj još uvijek zaposlenih i mlađih ispitanika što rezultira takvim odgovorom. Isto se može primijetiti na webinarima i formatima blogova među ciparskim sudionicima. Što se tiče odgovora starijih osoba u Francuskoj, možemo vidjeti da oni zaista cijene razne interaktivne formate poput mobilnih aplikacija, MOOC-ova i otvorenih izvora

8) Glavne zapreke uočene u učenju digitalnih vještina

Glavne prepreke koje podvlače ispitanici, bez obzira na dob ili profesionalni status, su nedostatak znanja i vještina te nedostatak motivacije i interesa. U Hrvatskoj i Italiji također spominju da nedostaje kompetentnih osoba u obrazovanju odraslih, kao i nedostatak prilagođene metodologije poučavanja. Ispitanici, posebno u Hrvatskoj, također spominju zdravstvena pitanja kao prepreku u ICT vještinama.

9) Potrebne vještine za odgajatelje odraslih

Najvažnije vještine za odgajatelja odraslih otkrivene u svim partnerskim zemljama su strpljenje i komunikacijske vještine bez obzira na dob ili profesiju ispitanika. Na Cipru, gdje je važan broj ispitanika mlađih od 30 godina, ističu važnost kreativnih i praktičnih vještina. U Grčkoj su za odgajatelja odraslih potrebne praktične vještine i vještine podučavanja. Što se tiče Francuske, Belgije i Italije, stariji sudionici ističu važnost motivacijskih vještina, osnovnih IT vještina i vještina podučavanja.

Zaključci i preporuke

Značajan broj ispitanika pokazuje da postoji veliki interes za ICT trening među ciljnom skupinom i da postoji potreba za više informacija o toj temi. Svi se ispitanici slažu s činjenicom da su nove tehnologije ključne u svakodnevnom životu starijih osoba. Uzimajući u obzir brojne dobre prakse koje već postoje na polju svih partnerskih zemalja, može se primijetiti da je to sektor koji se puno razvija, ali još uvijek postoji širok spektar akcija za poboljšanje izobrazbe ICT-a za starije osobe.

Sljedeće se preporuke mogu dati kako bi se osiguralo da su kurikulum i resursi proADAS relevantni i korisni za ciljne skupine:

- Učenje ICT-a za starije osobe zahtijeva odgovarajuće alate i treninge za starije osobe i trenere, zbog postojećih jezičnih, generacijskih i kulturoloških praznina;
- Postoje izvještaji o socijalnim i osobnim kompetencijama koje su ključne za odgajatelje odraslih kao što su strpljenje, motivacija, komunikacija i sposobnost da imaju osnovne informatičke vještine. Štoviše, također se ne podcjenjuju praktične vještine (upravljanje vremenom i organizacijske vještine);
- Učenje u razgovoru s drugim ljudima i osobni treninzi obično su prikladni za svaku ciljnu skupinu proADAS projekta;
- Zbog dobrih i kulturnih razloga, video i drugi mediji podržavaju rad sa slikama kako bi se podržalo razumijevanje i usvajanje učenja;
- Tradicionalni medijski format za učenje sadržaja (obično tiskani materijali, tj. Priručnici, smjernice, brošure) tijekom obuke treba koristiti u kombinaciji s novim, modernim (digitalni alati, otvoreni obrazovni resursi, platforme za e-učenje), ovisno o pojedinačnim značajkama i razina IKT.

Reference

1) Belgija

- Belgijska vlada. (sd). Digitalna Belgija. Preuzeto iz Digital Belgium: Vlada
<http://digitalbelgium.be/>
- CVO Meise Jette. (Sd). Na putu sa svojim pametnim telefonom. Preuzeto iz CVO Meise Jette:
<https://www.cvomi.be/nl/informatica/tablets/opstapmetjetel.php>
- Digi-Ateljee. (sd). Preuzeto iz Digi-Ateljee:
<https://digi-ateljee.weebly.com/>
- Savez neovisnih seniora. (sd). Stariji surferi. Preuzeto od Fedosa:
<https://www.fedos.be/clubs/senior-surfers/>
- Zaklada kralja Baudouina. (2017., 11.27.) 'Ja sam s drugog planeta': senzibilizirajući film o digitalnoj isključenosti. Preuzeto sa:
<https://www.kbs-frb.be/nl/Newsroom/Press-releases/2018/20181127AJDigPlan>
- Mediawijs. Preuzeto sa Mediawijs:
<https://mediawijs.be/praktijken/ipad-das- straffe-koffie>
- Grad Brugge. (sd). Digitalna pomoć kod kuće. Preuzeto sa:
<https://www.dienstencentra-brugge.be/dienstenverlening/digitale-hulp-aan-huis>

2) Hrvatska

- ELINET:
<https://www.eli-net.eu/ELINET/>
- Skill It:
<https://www.aklub.org/en/>
- SWEEP:
<https://www.adriaticionianeuroregion.eu/projects/sweep-project-description/>

3) Cipar

- MSc informacije o gerontologiji s Europskog sveučilišta na Cipru:
https://www.euc.ac.cy/easyconsole.cfm/id/176/dep/168/program_id/185
- Usluge podrške socijalnim radnicima za državljane Velike Britanije na Cipru / SBA:
<https://www.ssafa-cyprus.org/home>
- Državna služba za socijalnu skrb, Ministarstvo rada:
<http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/sws/sws.nsf/All/6C21D32724F868AFC225736F00339E8A?O>

penDocument

- Dugotrajna skrb i njega u zajednici na Cipru:
<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1105&intPageId=5002&langId=en>
- Privatna usluga kućne njege starijih osoba za Cipar:
<https://www.mccareathomecyprus.com/about.html>
- Centar za rehabilitaciju Lambadistis:
<http://lambadistis.com/el-gr/>
- Storgi Care Home:
<http://www.storgi.com/en/main.html>
- Hospicij "The Friends" Paphos:
<http://paphoshospice.org/>

4) Francuska

- Emmaüs Connect:
<https://emmaus-connect.org/>
- Udruga E-Seniora:
<http://e-seniors.asso.fr>
- Les Astroliens:
<http://astroliens.strikingly.com/>
- Geekzie:
<http://www.geekzie.fr/>

5) Grčka

- Angelakopoulou, S., Apostolopoulou, I., Antonopoulou, G., (2015). *Metode telefonske njege putem pametnih uređaja (teza, TEI iz zapadne Grčke)*. Preuzeto sa:
<http://repository.library.teimes.gr/xmlui/handle/123456789/3993>
- Athanasopoulou, G., (2017). *Poboljšanje života starijih osoba kroz osposobljavanje za nove tehnologije* (prvostupnički rad). Preuzeto sa:
<https://apothesis.eap.gr/handle/repo/35731>
- Alexandrakis, D., Alexandrakis, Z., (2018), *Istraživanje namjere sudjelovanja starijih osoba u obrazovnim programima u ICT-u korištenjem modela tehnološkog prihvaćanja 2*, Znanstveno-obrazovni časopis „ekp @ idetikos cyklos“ 6 (1), 65 - 85. Preuzeto sa:
http://journal.educircle.gr/images/teuxos/2018/teuxos1/teyxos_6_1_5.pdf
- Kakouri, A., Karavioti, X. & Oikonomopoulou, E., (2015), *Korištenje računalnih aplikacija u starijih osoba. Istraživanje potreba starijih ljudi za osposobljavanjem za nove tehnologije i uloge socijalnog radnika. Patras (apsolvent ATEI-ja iz zapadne Makedonije)*. Preuzeto sa:
https://www.gerolib.gr/index.php?option=com_k2&view=itemid=879&axiopoishsh-twn-efarmogwn-plhroforikhs-sthn-trith-hlikia_i_Itemid=212_i_lang=el

- Karayianni, Ch., (2018). *Komunikacija starijih osoba s užim obiteljskim okruženjem korištenjem IKT-a: Studija slučaja polaznika K.A.P.I. Općina Rodos. Rhodes (diplomski rad, Sveučilište na Egeju)*
Preuzeto sa:

<http://hellenicus.lib.aegean.gr/>

- Messiou, A. G., (2011) *Pregled informacijskih i komunikacijskih tehnologija usmjeren na produženje neovisnog života starijih osoba.* (diplomski rad, Nacionalno tehničko sveučilište u Ateni). Preuzeto sa:

<https://www.gerolib.gr/>

- Mpanti, A., (2015). *Pojava pokreta za aktivno starenje i njegova povezanost s kvalitetom života ljudi starijih od 55 godina.* (diplomski rad, Sveučilište u Makedoniji). Preuzeto sa:

<https://dspace.lib.uom.gr/handle/2159/18671>

- Ourani, E., (2018). *Uporaba IKT za potrebe starijih osoba.* (Edukativni blog Sveučilišta u Korintu). Preuzeto sa:

<http://epri.korinthos.uop.gr/BlogsPortal/mps2018/2018/05/15>

- Paschos, K., Malliarou, M., Mpamidis, P., (2016). *Starenje stanovništva izazov za zdravstvene i socijalne sustave-Metode za potporu aktivnom starenju.* Znanstvene kronike 21 (1), 11-25

- Fountoulakis, K., (2014). *Korištenje informacijskih tehnologija s ciljem produljenja i poboljšanja života u starosti.* Kalamata (teza, TEI iz Kalamate).

Engleski

- Centar za starenje bolje (2018., svibanj). *Digitalno doba: novi pristupi podršci ljudima u kasnijem izravnom prijenosu na mrežu.* Preuzeto sa:

<https://www.ageing-better.org.uk/publications/digital-age>

- Pozadina Europske komisije, (2015). Rast europske srebrne ekonomije. Preuzeto sa:

<http://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/active-healthy-ageing/silvereco.pdf>

- Europska unija, Zajedničko istraživačko središte, Institut za prospektivne tehnološke studije (2008). *Aktivno starenje i potencijali ITC-a za učenje,* Europska komisija. Preuzeto sa:

<http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC45209/jrc45209.pdf>

- Fozard, JL, (2005.). *Utjecaji tehnologije na zdravlje i samopoštovanje.* Gerontehtnologija, 4(2), 63-76, DOI: 10.4017 / gt.2005.04.02.002.00

- FokkemaT., KnipscheerK., (2007). Pobjeći od samoće digitalno: kvantitativna i kvalitativna procjena nizozemskog eksperimenta u korištenju ECT-a za prevladavanje usamljenosti kod starijih odraslih, *Starenje i mentalno zdravlje*, 11 (5), 496-504, DOI: 10.1080 / 13607860701366129

- Karavidas, M., Lim, NK, i Katsikas, SL, (2005). Učinci računala na starije odrasle korisnike. *Računala u ljudskom ponašanju*, 21 (5), 697-711, DOI: [10.1016 / j.chb.2004.03.012](https://doi.org/10.1016/j.chb.2004.03.012)

- Nycyk, M. (2011). *Starije odrasle osobe i digitalna podjela: Obuka u zajednici za povećanje*

Ovaj projekt financiran je uz potporu Europske komisije. Ova publikacija odražava samo stavove autora i

demokratskog sudjelovanja. Demokratski problem svladavanja digitalne podjele starijih odraslih.

Preuzeto sa:

<https://www.researchgate.net/publication/43511436>

- Redsell, M., Nycyk, M., (2010). Osposobljavanje starijih za računala: odgovori zajednice na digitalnu podjelu, Rad sa starijima, 14 (2), 38 - 42, [DOI:10.5042 / wwop.2010.0266](https://doi.org/10.5042/wwop.2010.0266)
- Richardson, J., (2018). *Povezan sam: novi pristupi podršci ljudima u kasnijem životu na mreži*, Zaklade za dobre stvari i Centar za bolje starenje. Preuzeto sa:
https://www.goodthingsfoundation.org/sites/default/files/researchpublications/cfab_report_v4.pdf
- Sayago, S., Sloan, D., Blat, J., (2011). Svakodnevna uporaba računalno posredovane komunikacije i njeno evolucija tijekom vremena: Etnografska studija sa starijim ljudima. Interakcija s računalima 23, 543–554. Preuzeto sa:
[http://www.dtic.upf.edu/~ssayag/pre-ispis / IWC_S3_Draft.pdf](http://www.dtic.upf.edu/~ssayag/pre-ispis/IWC_S3_Draft.pdf)
- Selwyn, N., (2004.). Informacije u dobi: Kvalitativno istraživanje upotrebe starijih odraslih osoba informacijska i komunikacijska tehnologija. Journal of Aging Studies 18, 369-384. [DOI:10.1016 / j.jaging.2004.06.008](https://doi.org/10.1016/j.jaging.2004.06.008)
- Shapira, N., Barak, A. i Gal, I. (2007). Promicanje dobrobiti starijih odraslih Internet obuka i upotreba, Starenje i mentalno zdravlje, 11 (5), 477-484, DOI:10.1080 / 13607860601086546
- Wagner, N., Hassanein, N., Head, M., (2010). Korištenje računala kod starijih odraslih osoba: multidisciplinarni pregled, *Računala u ljudskom ponašanju*, 26, 870-882, [DOI:10.1016 / j.chb.2010.03.029](https://doi.org/10.1016/j.chb.2010.03.029)
- Zrinščak, S. i Lawrence, S., (2014). Aktivno starenje i demografske promjene: izazovi za socijalni rad i socijalna politika, *Europski časopis za socijalni rad* 17 (3), 313-321, DOI: 10.1080 / 13691457.2014.919088

6) Italija

Priručnici i drugi resursi iz određenih projekata:

- http://www.mondodigitale.org/sites/default/files/Come%20ON%21_Guidelines%20for%20Seniors_Italian.pdf
- http://www.mondodigitale.org/sites/default/files/web_comeon.pdf
- http://www.mondodigitale.org/sites/default/files/Report_TraGenerazioni_19mag14.pdf
- <http://www.mondodigitale.org/it/risorse/materiali-didattici/nonni-su-internet>
- <http://www.proteobrescia.it/public/wordpress/wp-content/uploads/2014/01/NonniInternet.pdf>
- http://www.geengee.eu/geengee/geengee-docs/contenuti/comune/MANUALS/2013_it_handbookGrandparentsV08.pdf
- <http://www.senonsainonsei.org/PDF/PROGETTO%20Se%20non%20sai%20non%20sei%202015-2016.pdf>

Članci

- KAO Melenhorst; DG Bouwhuis; WA Rogers, Motivirani izbor starijih odraslih za *Tehnološka inovacija: dokazi selektivnosti vođene koristima*, Psihologija i starenje 2006, sv. 21, br. 1, 190–195 - Copyright 2006, American Psychological Udruga 0882-7974 / 06 / 12,00 \$ DOI: 10.1037 / 0882-7974.21.1.190

http://scholar.google.it/scholar_url?url=https://www.researchgate.net/profile/D_Bouwhuis/publication/7184620_Older_Adults%2527_Motivated_Choice_for_Technological_Innovacije_dokazi_za_korist-Pokrenuta_selektivnost/veze/0c96053ba5092c0a84000000/Stariji-odrasli-motivirani-izbor-za-tehnološke-inovacije-dokazi-u-korist-vođeni-Selektivnost.pdf&hl=it&sa=X&scisig=AAGBfm129ext8mZM1r6vIGTCEeXihGdMaA&nossl=1&oi=učenjak

- Milella M. (2014), Ricordarsi del futuro, l'educazione all'intergenerazionalità, u *Cosmopolisu*. Rivista di filosofia e teoria politica, 2, http://cosmopolis.globalist.it/Detail_News_Display?ID=80148
- Trening za mlade, edukatore, socijalne radnike 9.00-13.00 Soba 6 Obrazovna zgrada Obrazovanje i međugeneracija u planinskim kontekstima Putovima budućnosti Treneri Cristiano Conte, Roberto Legori, Francesco Pancheri, Giacomo Pettenati, Giorgio Salza Koordinira Maurizio Colleoni Ciljevi Pružanje antropoloških elemenata i pedagogije po komprenderama, posebno “conci con consto con montanta” polje na kreativan način plodan odnos između njih i vlastitog teritorija. Odabrani su ključevi tumačenja i pilot iskustva koji ističu važnost uzimanja u obzir složenosti i potencijala međugeneracijskih veza u politikama za mlade; iskustva koja ističu specifičnosti socijalnog rada u planinskim sredinama. Metode Uvodna izvješća i strukturirana razmjena između prisutnih iskustava (projekti mladih iz alpskog luka: Friuli, Veneto, Trentino, Lombardija i Piemonte). Minimalan i maksimalan broj sudionika 10 - 30 Potrebna prijava i besplatna do 22. rujna: tel. 3316665290, info@educaonline.it

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

proADAS - promocija aktivne
Vještine digitalnog
starenja

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

proADAS - promocija aktivne
Vještine digitalnog
starenja

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

proADAS - promocija aktivne
Vještine digitalnog
starenja

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

proADAS - promocija aktivne
Vještine digitalnog
starenja

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

proADAS - promocija aktivne
Vještine digitalnog
starenja